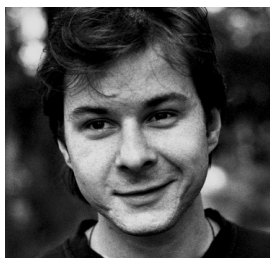
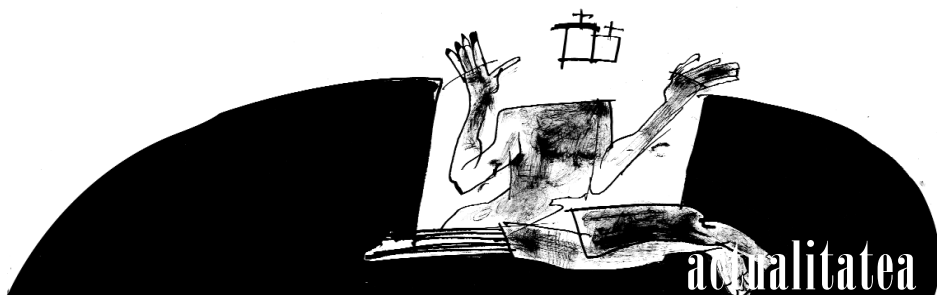


Andrei Cornea intră în literatură fără ambiții gratuite și în același timp fără să iasă din eseistica filozofică.



■ **cronica literară de cosmin ciotlos**

Pensula lui Ingres

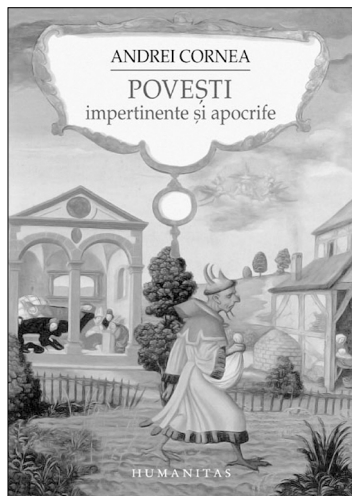
Sunt peste cincizeci de povești impertinente și apocrife în cartea lui Andrei Cornea. Majoritatea, rescrieri ale unor anecdote (din textul biblic, din fabule, din miturile grecești, din cărțile cult ale literaturii de ficțiune) cu mare faimă morală.

De fapt, *rescriere* nu e cuvântul cel mai potrivit. *Regândire* mai curând. Căci Andrei Cornea atacă direct armăturile logice ale acestor scenarii fondatoare, construind cu aceleași date un set de istorii alternative și, lucru important, la fel de valide ca și precedentele. În fond, exercițiul se întemeiază pe un transfer de convenție: cele dintâi fiind adevărate în chip consensual, deci nu narativ, se poate imagina o lume în care adevărul lor să persiste în ciuda schimbărilor epice. Iată cum rezultă impertinențele și caracterul apocrif! Condensat, raționamentul e impecabil.

Sigur că aceasta nu-i decât regula jocului. (Dar în cazul unui intelectual riguros ca Andrei Cornea, ar fi cu atât mai greșit s-o trecem cu vederea.) Față de ea, jocul în sine e mult mai spectaculos. Are momente ce merită ținute minte, are zone de tensiune, are profunzimi neașteptate și, desigur, are un umor indicibil. Într-una din primele povești, cele șapte zile ale Creației sunt notate exigent cu bile albe și bile negre. Dumnezeu de aici are un dram din venalitatea unui politician și o picătură din ingeniozitatea unui *art director*. Ceva mai încolo, vulpea din celebra fabulă a strugurilor acri ajunge în sfârșit să-și spele obrazul, dar se dovedește insensibilă la noul gust. Ceremonialul e deopotrivă expansiv și cumva intimist: aceasta se antrenează îndelung, își lucrează mușchii la sala de forță, își scurtează coada cât să n-o tragă înapoi. Reușind în văzul lucrătorilor o săritură de zile mari, prinde cel mai copt ciorchine, defilează triumfal cu el în dinți, cheamă spre omologare toate animalele pădurii. În final, scârbită de dulceața prăzii, trimite hârciogul după ceva murături. Asupra sensurilor acestei încercări de dislocare din stereotip s-ar putea discuta destul. Deocamdată, să consemnăm artificii. Despre *Invidia*, o utopie livrescă și stoică, nu are rost să vorbesc pe larg. Cu ea începe seria celor mai bune bucăți din carte. Care mai cuprinde o continuare a celor *O mie și una de noapți* (a o mie și treia, dacă o punem la socoteală și pe aceea a lui Poe), o tragedie contrafactuală pe fondul salvării Sodomei, o extindere a celebrului

paradox al cretanului calată pe situația fără ieșire a profetului Iona și alte câteva. În cronică sa din *Dilema veche*, Marius Chivu le-a identificat exact.

Altceva mi-a atras atenția în *Povești impertinente și apocrife*. Frecvent, Andrei Cornea ajunge cu relatarea într-un punct știut. Mai ales când substratul e biblic. Atunci, după consistente acumulări culturale, i se dă, în mod ciudat, cuvântul naturalului. De exemplu în *Tăcerea lui Iona*. Acesta îi convinge pe niniviți, sub amenințarea calamităților, să se-ntoarcă la o viață virtuoaasă. Drept urmare, orașul lor e salvat. Când mai apoi Iona e trimis cu același mesaj în Babilon, locuitorii îl iau drept profet mincinos. (Nu le vorbise și celorlalți în termeni ultimativi? Și iată, nici un rău n-a cuprins Ninivele, remarcă ei.) Pentru ca o cetate să fie cruțată, trebuie ca alta să piară:



Andrei Cornea, *Povești impertinente și apocrife*
București, Editura Humanitas,
2009, 210 p.

„Bănuiești ce s-a întâmplat: fix într-o lună de la sosirea lui Iona, izbucni o epidemie de ciumă care lichidă aproape cu totul populația Babilonului. De bună seamă, nimeni nu văzu în ea urmarea profeției lui Iona, care dăduse greș, oricum, în cazul Ninive. «Simplă coincidență», se spuse pretutindeni. Convinși și ei de asta, niniviții cei pocăiți reveniră treptat la vechile năravuri.” (p. 115)

Adevărata viață a poveștii de-aici începe. De la prezumție, de la intuiție, de la suspiciune, de la bănuială. Care aparțin în primă instanță lectorului. El decide de fapt schimbarea macazului. Dacă el n-ar presimți la timp, scenariul inițial ar rămâne, poate, neschimbat. Astfel de epifanii îi sunt la îndemână lui Andrei Cornea, cititor la rândul lui (dar ce cititor!) al lui Platon și al Bibliei.

Frumoasă e și punerea în abis a parabolei fiului mereu rătăcitor.

Și aici, înțelegerea depinde tot de o presupunere, doar că aceasta rămâne în penumbră. De la bun început numele Fiului, ca și cel al Tătalui, sunt scrise cu majusculă. Ceea ce, repet, dă de bănuț. Dar nu mai mult decât de bănuț. Finalul e și el în coadă de pește. Alt indiciu, dacă ținem seama de simboluri! „Dar stai! Parcă era un om din Galileea, unul bun de gură – cel căruia i-am spus povestea mea și dorul de acasă și de Tata – care umbla de colo-colo fără căpătâi, însoțit de o ceată de zdrențăroși... Lumea spunea că face minuni... Omul ăla avea o vorbă care mi-a plăcut: «Păsările au cuiul lor, vulpile au vizuinile lor, numai Fiul Omului nu are unde-și pune capul.» Fiul Omului era, zice-se, chiar el și cu zdrențăroșii lui, dar, poate, sunt și eu Fiul, și cred că e oricine se vrea un om liber! Am să încerc să-l regăsesc pe insul acela, undeva în lumea cea mare, printre oamenii liberi, care n-au unde-și pune capul! Când, mai târziu, îl căutără ai lui să vadă dacă a dormit bine și era odihnit, și dacă cumva vrea să poftască la micul dejun, Fiul nu mai era. Și nimeni nu l-a mai văzut vreodată...” (p. 153)

Câteva dintre poveștile de-aici scot în prim plan, cum era și firesc, latura de editorialist politic a lui Andrei Cornea. Decăderea speciilor față de echilibrul originar are ca penultimă treaptă omul. Ultima, o să râdeți, e cea de politician. (*Neascultare*). În altă parte, cărțile sunt lăsate să-și aleagă prin vot o președintă. Nu dezvălui care din ele a câștigat cursa electorală și cum. E dincolo de orice bănuială (*Un regim democratic*). În sfârșit, Oedip, așteptat la cotitură de Sfînx, e immortalizat în plin elan demagogic. Secvența e caragială. Acuzat de a-și fi ucis tatăl și de a se fi căsătorit cu propria mamă, regele Tebei le consideră „calomniile mârșave” instrumentate lui de „trusturile de presă”. Cine e, totuși, mogulul din spatele acestei intoxicații? Iată: „«Dacă voi declara că e Tiresias, voi mânia poporul prost, care îi iubește pe profeții smintiți; dacă voi spune că e Creon, îi supăr pe nobili, care îl susțin pe nemernic, dacă spun că e Antigona, le înfurii pe feministe, care o adoră pe sclifosita aia de fie-mea. Să răspund în doi peri *omul*, așa cum i-am răspuns pe vremuri Sfînxului, e prea vag... Ce să fac? Mda, am găsit!» Și spuse cu voce tare și sigură: - E unul, un străin, un intelectual, un evreu: îl cheamă Freud. El e!” (p. 186)

Sistematizarea ar putea continua. (Eventual pe etaje valorice, fiindcă nu de fiecare dată manierismele logice izbutesc.) Și n-ar fi chiar în afara spiritului pe care Andrei Cornea îl induce cărții încă din avertisment. Citindu-l atent pe Platon, autorul *Poveștilor impertinente și apocrife* vorbește acolo despre trei feluri de povești: cele evazioniste, ale miezului zilei, mai înclinate să privilegieze esteticismul curat; cele, dimpotrivă, ale miezului de noapte, bântuite de fantasma politicului și de marota planurilor; și, la final, cele ale faptului serii, făcute pentru

mângâierea sufletească, pentru atenuarea panicii, pentru consolarea în fața morții. Recursul la Platon, așadar. E și acesta un semn că pe Andrei Cornea nu-l interesează literaturizarea. Că aproape toate narațiunile de aici sunt scrise cu farmec și, cum se zicea, cu condei, nu e de mirare. Cine i-a citit cărțile de dinainte (sau măcar articolele din revista *22*) era deja avertizat în privința talentului. Dar să observăm, titlul nu apelează la termeni specializați literari, ca *povestire* sau *proză scurtă*, ci la mult mai maleabila *poveste*. Termenul, rostit cu egală plăcere de copii și de înțelepți, e operant la orice nivel cultural. Conceptul, de asemenea, se regăsește pretutindeni, independent de mode. Se adaptează tuturor științelor, ia în posesie toate artele. Optând pentru el, Andrei Cornea intră în literatură fără ambiții gratuite și în același timp fără să iasă din eseistica filozofică.

Iată de ce nu m-aș lăsa luat de val și de ușurătatea formulelor de întâmpinare. Vor fi fiind destui care să vadă aici o *violon d'Ingres*. Eu unul cred că și în cartea aceasta Andrei Cornea e pe teritoriul lui. ■



Desen de
Marcel Voinea

MIERCURI, 24 februarie,
a apărut cel de-al 49-lea volum
din colecția
Biblioteca pentru toți
editată de
Jurnalul Național,
volumul
Moara cu noroc
de Ioan Slavici.
Ediția de față reprezintă
o selecție din nuvelistica autorului.
Alături de nuvela titulară, mai apar
Popa Tanda, Gura satului, Budulea Taichii
și **Pădureanca.**

Prefață de **Gheorghe Schwartz**
Tabel cronologic și referințe critice de
Răzvan Năstase
Coperta: detaliu din *Moara* de Sava Henția